

K HODNOCENÍ BOJESCHOPNOSTI SVAZKŮ PO JADERNÝCH ÚDERECH

Jedním z nedostatků v práci některých štábů a rozhodčí služby při operačním velitelsko-štábním cvičení „Neutron-80“ bylo neúplné určování ztrát na živé síle, bojové technice a stanovení bojeschopnosti jednotek a svazků po jaderném napadení. Základní příčinu vidím v tom, že ztráty a bojeschopnost nebyla hodnocena podle jednotných údajů, jak stanoví pomůcka „Ničivé účinky jaderných zbraní“ Oper-51-4, strana 151 (dále jen Oper-51-4).

Štáby k hodnocení ztrát na živé síle a bojové technice po jaderném napadení používaly většinou vlastních — rozdílných pomůcek. Operační štáby k výpočtu ztrát používaly programů a výpočetní techniky. Používané pomůcky a programy v některých případech vycházely z nesprávných operačně taktických norem a podkladů. Proto výsledky hodnocení ztrát a bojeschopnosti po jaderném napadení byly u nepřítelů a vlastních vojsk rozdílné.

Bojeschopnost jednotek a svazků po jaderném napadení některé štáby i rozhodčí služba nehodnotily na základě množství vyřazených základních bojových jednotek, jak stanoví Oper-51-4 na straně 151, ale na základě množství vyřazené živé síly a techniky v rámci svazku, útvaru. V některých případech ji nehodnotily vůbec a nebo velmi povrchně. Takové hodnocení vedlo k nesprávným závěrům, nevytvářelo optimální podklad pro stanovení poměru sil a pro celkové množství vyřazení základních bojových jednotek, které vedou bojovou činnost.

Při hlubší analýze proč i výpočetní technika u operačních štábů ve výstupní sestavě uvedla odlišné množství ztrát na živé síle a technice, jsme zjistili, že základní taktické normy jednotek (mspr, tpr) pro jednotlivé fáze bojové činnosti (obrana, útok, přesun apod.) neodpovídají současným předpisům. To byl další moment, který při hodnocení bojeschopnosti vedl ke zkreslení údajů a rozdílu mezi cvičícími štáby a ředitelstvím cvičení.

Při cvičení se projevily i nedostatky v plnění úkolů, funkčních povinností a v osobní připravenosti příslušníků rozhodčí služby. Tito plně nedocenili svoji úlohu při operačním velitelsko-štábním cvičení v tom, že jsou výkonným orgánem ředitelství cvičení. Někteří rozhodčí ve své činnosti nedodržovali zásady rozehry situací, zvláště pak metodiku rozehry ztrát a hodnocení bojeschopnosti jednotek a svazků, jak je vzhledem k zámyslu při rozehře stanovilo ředitelství cvičení.

Velení ČSLA hluboce analyzovalo uvedené nedostatky a uložilo zpracovat novou „Metodiku práce a povinností ředitelství cvičení, rozhodčí služby při rozehře situací, ztrát a způsob hodnocení bojeschopnosti jednotek a svazků po jaderných úderech“ (dále jen Metodika).

Metodika je určena pro vojáky z povolání, kteří při operačních velitelsko-štábních cvičeních plní úkoly v ředitelství cvičení a nebo v rozhodčí službě všech stupňů. Metodika platí i pro velitele a štáby pozemních vojsk, letectva, PVOS, zvláště ty části Metodiky, které po-

jednávají o otázkách hodnocení účinků jaderných výbuchů, určování ztrát a hodnocení bojovosti po jaderném napadení a to jak u vlastních vojsk, tak u vojsk nepřítele.

Metodiky můžeme použít i při výuce na vysokých vojenských školách, a to nejen k hodnocení účinků jaderných zbraní, určování procenta ztrát a hodnocení bojovosti jednotek a svazků po jaderných úderech, ale především k získání znalostí funkčních povinností rozhodčí služby a ředitelství cvičení.

Proto byl návrh Metodiky zaslán štábům svazů, svazků, vysokým vojenským školám, správám a samostatným oddělením ministerstva národní obrany k praktickému odzkoušení, doplnění a připomínkovému řízení.

Návrh Metodiky obsahuje:

a) povinnosti ředitelství cvičení a rozhodčí služby všech stupňů při rozebrání situací, ztrát, způsob hodnocení bojovosti jednotek a svazků po jaderných úderech u vlastních vojsk i vojsk nepřítele;

b) tabulky pro vyhodnocení účinků jednotlivých jaderných úderů, vedených na živou sílu, techniku, ke stanovení procenta vyřazení základní bojové jednotky a hodnocení bojovosti po jaderném napadení u pozemních vojsk, letectva, vojsk PVO a PVOS „východních“ a „západních“;

c) přehled počtů základních bojových jednotek k hodnocení bojovosti jednotek a svazků pozemních vojsk „východních“ a „západních“. V Metodice jsou uvedeny normy a podklady pro hodnocení bojovosti letectva a vojsk PVO, PVOS „východních“ a „západních“.

V krátké informaci chci čtenáři seznámit s obsahem Metodiky a na praktickém příkladě ukázat způsob jejího využití.

Současné množství hotovostních sil NATO a množství nosičů umožňují nepříteli zahájit agresi za použití všech prostředků hromadného ničení, především jaderných zbraní. Rovněž rozbor učebních otázek, které štáby a vojska NATO při operačně taktických cvičeních procvičují, jejich zásady použití jaderných zbraní v operaci a operačně taktické normy přidělování množství jaderných náplní a jaderných min divizím a armádnímu sboru na operaci ukazují, že:

— první den jaderného útoku může nepřítel vzhledem k normám přidělovaného množství jaderné munice na operační sestavu vojsk a území státu vést až dva hromadné jaderné údery, které budou za-

hrnovat několik časově vymezených etap,

— v průběhu jaderného útoku nepřítel mezi jednotlivými hromadnými údery i po nich může během dne k podpoře vojsk v operaci uskutečnit taktickou jadernou podporu,

— v závislosti na výsledku prvního a druhého hromadného jaderného úderu může nepřítel k podpoře vojsk každý další den jaderného útoku uskutečnit hromadný jaderný úder a nebo taktickou jadernou podporu.

V průběhu jaderného útoku nebo taktické jaderné podpory z celkového množství jaderných úderů může nepřítel na vojska vést přes 50 % úderů a zbývající část na cíle (objekty) na území státu.

Dále poznatky z operačně taktických cvičení vojsk štábů NATO, teoretické zásady použití jaderných zbraní v operaci ukazují, že nepřítel v průběhu jaderného útoku a taktické jaderné podpory použije velkého množství jaderné munice. Vzhledem k operačně taktickému a organizačnímu začlenění nosičů a druhů jaderné munice chci poznamenat, že převážná část jaderných úderů nepřítel na vojska by byla asi střední a malé ráže. Nevylučujeme ani použití munice velmi malých ráží a nebo munice se zvýšeným účinkem záření.

Na operační zálohy a na celou hloubku území státu může nepřítel vést údery i velkých ráží.

Množství jaderných úderů vedených v průběhu jaderného útoku a taktické jaderné podpory na operační sestavu vojsk a území státu svými účinky způsobí značné ztráty na živé síle, bojové technice a speciální technice všeho druhu. V důsledku toho některé svazky, útvary, jednotky a zařízení ztratí bojovost a nebo jí budou mít podstatně sníženou. Závěry potvrzují, že po každém hromadném jaderném úderu a nebo taktické jaderné podpoře vznikne u vojsk složitá situace. V takové situaci je povinností štábu na základě údajů o jaderném napadení vyhodnotit účinky, stanovit rozsah ztrát a připravit návrh operačně taktických opatření. Kromě Metodiky můžeme k vyhodnocení účinků, stanovení počtu ztrát a hodnocení bojovosti využít i výpočetní techniky, pokud k hodnocení bojovosti budou zpracovány programy. Výsledky hodnocení počtu ztrát (jak jsme si prakticky ověřili) by se neměly rozcházet (vzhledem k přesnosti výpočetní techniky) více než o 5 až 10 %.

Množství ztrát vzniklých po každém jaderném úderu nepřítel během celého jaderného útoku u jednotek a svazků ne-

gativně ovlivní plnění bojových úkolů. V této situaci je rozhodující včas určit předběžný rozsah ztrát. Na základě počtu vyřazení základních bojových jednotek stanoví bojeschopnost a velitel navrhne, které útvary (svazky) mohou pokračovat v plnění bojových úkolů, způsob odstranění následků a obnovení bojeschopnosti u napadených jednotek.

Štáb na základě hodnot parametrů jaderných výbuchů a účinků stanovených Oper-51-4, tabulka 1.2 až 1.32 vyhodnotí ztráty. Nebo může použít přílohy 5, Metodiky, kde jsou údaje z Oper-51-4 převedeny na procento vyřazení živé síly a techniky základní bojové jednotky.

Při zpracování tabulek k hodnocení ztrát byla dodržena zásada, že vyřazení živé síly účinkem tlakové vlny a světelného záření je dáno lehkým stupněm zasažení a účinkem pronikavé radiace středním stupněm zasažení, které vyžaduje léčení osob ve zdravotnických zařízeních (většinou dochází k vyřazení osob v důsledku kombinovaného zasažení).

K vyřazení bojové techniky a výzbroje dochází především mechanickými účinky jaderného výbuchu a je určeno:

u bojové techniky a výzbroje s výjimkou raket, letounů a vrtulníků — středním poškozením,

— u raket, letounů a vrtulníků — lehkým poškozením.

Z těchto podkladů budou vycházet štáby, ředitelství cvičení a rozhodčí služba při hodnocení účinků jaderného výbuchu. Stejně podklady a zásady použijí zpracovatelé programů pro výpočetní techniku.

Ve štábu ředitelství cvičení (rozhodčí služby) je i skupina rozehry jaderných úderů, ztrát a hodnocení bojeschopnosti po jaderném napadení. Tato skupina na základě stanovené normy (celkového množství jaderných úderů pro jaderný útok a jadernou podporu v duchu zámyslu cvičení v součinnosti s druhý vojsk rozpracuje plán rozehry jaderných úderů „západních“ a ztrát u „východních“. Skupina rozehry „západních“ registruje a hodnotí účinky jaderných úderů „východních“, které byly vedeny na vojska „západních“ podle rozhodnutí cvičících velitelů.

Ředitelství cvičení, rozhodčí služba a cvičící štáby vedou Přehled bojeschopnosti útvarů (svazků) „východních“ a „západních“. Jde o tabulku, v níž vedeme počty základních bojových jednotek útvarů (svazků), např. mspr, tpr, odpalovací zařízení, dělostřelecký oddíl, rmo, pto, baterie plrp a pl, VS atd. Evidujeme po-

čet a sílu úderů, plánované a skutečné ztráty po jednotkách a snížení bojeschopnosti v %. Přehled počtů základních bojových jednotek se u útvaru a svazku vede po každém jaderném napadení. Přehled umožňuje okamžitě doložit počty základních bojových jednotek u útvaru (svazku) a stupně bojeschopnosti celého útvaru (svazku).

Zástupci druhů vojsk, služeb a týlu připravují rozehru po své odborné stránce, připravují rozhodčí své služby a za svůj druh vojska, služby vedou Přehled bojeschopnosti útvarů a svazků (včetně druhů vojsk u vševojskových svazků).

V Metodice je uvedeno, že bojeschopnost základní bojové jednotky, jako je prapor (oddíl) je určována počtem vyřazení živé síly. U těchto jednotek jsou to osoby, které tvoří hlavní prvek bojeschopnosti. U raketových jednotek jsou to jednotlivá odpalovací zařízení.

Z taktických norem víme, že bojeschopnost základní bojové jednotky (mspr, tpr, oddíl atd.) se určuje množstvím vyřazení živé síly a to:

— do 30 % ztrát živé síly — jednotka je bojeschopná,

— od 30 % do 50 % ztrát živé síly — jednotka má bojeschopnost narušenou (jde asi o polovinu základní bojové jednotky),

— nad 50 % ztrát živé síly — jednotka ztratila bojeschopnost.

Těchto norem musí používat i zpracovatelé programů pro výpočetní techniku.

K urychlení výpočtu ztrát u základních bojových jednotek jsou v Metodice uvedeny tabulky (příloha 5). Jejich dílčí vzor — viz tabulku 1.

Příklad určení ztrát a použití tabulek při hodnocení účinků jaderného úderu vedeného na motostřelecký prapor.

1. Nepřítel vedl jaderný úder 10 kt na mspr v době přesunu.

V příloze 5, Metodiky v tabulce údaje o mspr (viz tabulku 1) ve vodorovném řádku s nadpisem „jaderná náplň“ vyhledáme 10 kt a ve svislé kolonce „druh činnosti jednotky, zařízení“ vyhledáme „přesun“ a v prostoru, kde kolonka přesun protne kolonku 10 kt, vyčteme hodnotu 53 %. Tzn., že po jaderném úderu 10 kt na mspr za přesunu a optimálních podmínek vznikne na živé síle 53 % ztrát okamžitě (O) a během 24 hodin se zvýší tyto ztráty na 82 % (D). U bojové techniky (OT) vzniknou ztráty 43 %.

2. Způsob určení procenta ztrát na živé síle mspr za přesunu při úderu 15 kt. Ztráty na živé síle dosáhnou cca 57 %

Tabulka 1

Jednotka (zařízení)	Druh činnosti	Údaje o jednotce			Jaderná náplň (kt)				
		rozměr v km	živá síla v	základní údaj o jednotce (zařízení)		1,9	10	20	25
Moto- střelecký prapor	přesun	3	OT	živá síla v OT (BVP)	O	35	53	62	71
					D	62	82	90	92
					BT				
					OZ	25	43	54	62

Poznámka k tabulce 1:

O = okamžitá ztráta na živé síle

D = ztráta na živé síle za 24 hodin

BT = ztráty základní bojové techniky jednotky

OZ = odpalovací zařízení

(interpolací mezi hodnotou 53 % a 62 %). Obdobně stanovíme ztráty na bojové technice.

Stejný metodický postup zachová ředitelství cvičení, rozhodčí služba a štáby při určování ztrát u jednotek „západních“.

Vzhledem k přibližným normám ničení letecké a protiletadlové raketové techniky a jejího způsobu rozmístění u „východních“ a „západních“ je v Metodice použito společné tabulky, podle níž se hodnotí ztráty u letectva a protivzdušné techniky jak u „východních“, tak u „západních“.

Zcela jinou otázkou je hodnocení bojové schopnosti útvarů a svazků, které tvoří základ operační sestavy pro vedení operace. V příloze 6, Metodiky je uveden přehled základních bojových jednotek u útvarů a svazků pro hodnocení bojové schopnosti. Podle této přílohy hodnotíme bojovou schopnost vojsk:

„Východních“

- tanková, motostřelecká divize,
- armádní, frontové svazky a útvary,
- letectvo a PVO.

„Západních“

a) Západoněmecká armáda:

- tanková, mechanizovaná, horská divize,
- vzdušná výsadková brigáda,
- prostředky armádního sboru,

b) Americká armáda:

- obrněná, mechanizovaná, vzdušná výsadková divize,
- lehký obrněný pluk,
- prostředky armádního sboru,

c) Francouzská armáda:

- tanková, pěší, vzdušná výsadková divize,
- prostředky armádního sboru,

d) Prostředky Střední skupiny armád,

e) Prostředky Střihacího taktického leteckého velitelství.

Podklady u „východních“ jsou zpracovány na základě cvičené organizace. Pro názornost uvádíme přehled členění základních bojových jednotek motostřeleckého svazku „východních“: 9 motostřeleckých praporů, 6 tankových praporů, jeden oddíl taktických raket, protitankový dělostřelecký oddíl, protiletadlový raketový pluk, 8 dělostřeleckých (raketometných) oddílů.

Celkem 30 základních bojových jednotek. Jedna základní bojová jednotka v rámci motostřelecké divize má hodnotu cca 3,3 %, zaokrouhleno na 3,5 %.

Při stanovení bojové schopnosti svazku (útvary) vycházíme z počtu vyřazení základních bojových jednotek. Má-li svazek (útvary) vyřazeno do:

- 30 % základních bojových jednotek, je jeho bojová schopnost **zachována**,
- 60 % základních jednotek, je jeho bojová schopnost **narušena**,
- nad 60 % základních jednotek, svazek **ztrácí** bojovou schopnost.

Pro názornost uvedu příklad metodického postupu stanovení bojové schopnosti motostřeleckého svazku po jaderném napadení.

V průběhu prvního hromadného jaderného úderu vedl nepřítel na bojovou se-

stavu motostřelecké divize 8 vzdušných jaderných úderů, a to:

— 3×10 kt (mspr vedl bojovou činnost, dělostřelecký oddíl v nevybudovaných palebných postaveních, oddíl taktických raket byl na přesunu),

— 3×40 kt (2×mspr a 1 tpr, které vedly bojovou činnost),

— 1×1,9 kt (mspr na přesunu),

— 1×0,7 kt (dělostřelecký oddíl v nevybudovaných palebných postaveních).

Podle přílohy 5, Metodiky určíme velikost ztrát na živé síle a bojové technice:

10 kt (mspr v útoku na BVP)	— 44 % ztrát (narušená bojeschopnost), BT 26 %,
10 kt (do 152 mm v nebudovaných palebných postaveních)	— 100 % ztrát (do ztratil bojeschopnost), BT 40 %,
10 kt (oddíl taktických raket na přesunu)	— 82 % ztrát (ztratil bojeschopnost), OZ 4 ks 100 %,
40 kt (mspr vede bojovou činnost na OT)	— 78 % ztrát (ztratil bojeschopnost), BT 65 %,
40 kt (mspr vede bojovou činnost na BVP)	— 78 % ztrát (ztratil bojeschopnost), BT 65 %,
40 kt (tpr vede bojovou činnost)	— 50 % ztrát (ztratil bojeschopnost), BT 18 %,
1,9 kt (mspr na přesunu v OT)	— 35 % ztrát (bojeschopnost narušena), BT 25 %,
0,7 kt (do v nevybudovaných palebných postaveních)	— 64 % ztrát (ztratil bojeschopnost), BT 15 %.

Závěr:

6 základních bojových jednotek ztratilo bojeschopnost, 2 základní bojové jednotky mají bojeschopnost narušenu.

Na základě tohoto vyhodnocení podle přílohy 6, Metodiky určíme celkovou bojeschopnost motostřelecké divize po jaderném napadení a to:

— 6 základních bojových jednotek v rámci msd představuje $6 \times 3,5 = 21$ % základních bojových jednotek divize,

— 2 základní bojové jednotky mají bojeschopnost narušenu $2 \times 1,5 = 3$ %, což je 1 základní bojová jednotka.

Celkem je zničeno 7 základních bojových jednotek $7 \times 3,5 = 24,5$ % základních bojových jednotek divize.

Z příkladu vidíme, že po jaderném napadení je motostřelecká divize bojeschopná. Výsledky hodnocení bojeschopnosti po jednotlivých druzích základních bojových jednotek (mspr, tpr, do atd.) zapíšeme do tabulky — „Přehledu bojeschopnosti“. Ze zápisu vidíme, že u motostřelecké divize po jaderném napadení je k dispozici 6 motostřeleckých, 5 tankových praporů, 4 odpalovací zařízení taktických raket, 6 dělostřeleckých oddílů, protitankový oddíl a 5 baterií plrp. Vzniklé ztráty dovolují divizi pokračovat ve vedení bojové činnosti.

Metodika neřeší všechny možnosti hodnocení ztrát, zvláště u druhů vojsk, služeb a týlu. Řeší tuto problematiku u základních bojových jednotek, které v rámci svazku, útvaru vedou bojovou činnost. Přesto vytváří optimální podklad pro hodnocení ztrát i ostatních útvarů, jednotek druhů vojsk a služeb.

Dále Metodika umožňuje na stejných zásadách hodnotit ztráty a bojeschopnost svazků a útvarů nepřítele, což je největší její přínos.